

MUSEU NACIONAL
D'ART DE CATALUNYA

Zurbarán (sobre)natural

Del 21 de març al 29 de juny de 2025

MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA

Parc de Montjuïc
Barcelona
www.museunacional.cat

Text de Lectura Fàcil

Aquest document inclou els textos de l'exposició
Està escrit segons les pautes de Lectura Fàcil
per facilitar-ne la comprensió.

L'exposició presenta obres de: Alfons Borrell, Toni Catany,
Cristóbal de Acebedo, Joan Hernández Pijuan, Josep Guinovart,
Antoni Llena, Francisco Martínez, Aurèlia Muñoz, Marta Povo, Antoni Tàpies,
Eulàlia Valldosera, Francisco de Zurbarán

Text: Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)

Adaptació a Lectura Fàcil: Anna Hernández

Maquetació: Carme Guiral

Aquest logotip identifica els materials de Lectura Fàcil que segueixen
les directrius internacionals de l'IFLA (International Federation of Library
Associations and Institutions) i d'Inclusion Europe quant al llenguatge,
el contingut i la forma, amb l'objectiu de facilitar-ne la comprensió.
L'atorga l'Associació Lectura Fàcil (www.lecturafacil.net)

«Entreme donde no supe,
y quedeme no sabiendo,
toda ciencia trascendiendo.»

Sant Joan de la Creu,
*Coplas hechas sobre un éxtasis
de harta contemplación*, 1573-1574

Sumari

Introducció	4
1. Sant Francesc d'Assís a partir de la visió del papa Nicolau V	6
1.1 La restauració	7
2. Obres religioses	8
3. Bodegó	9
4. Immaculada Concepció	12

Introducció

Francisco de Zurbarán va néixer l'any 1598
i va morir l'any 1664, amb 66 anys.

És un dels pintors més importants del Segle d'Or espanyol.

En aquest període de temps a Espanya
el pensament, l'art i les lletres
van assolir la seva màxima esplendor.

La manera de pintar de Zurbarán
està molt lligada al naturalisme barrocc.
És a dir, pintar amb detall tot el que es veu,
però amb la intenció de poder anar més enllà:
permetre que l'espectador descobreixi
la profunditat i l'espiritualitat de la vida a través de la pintura.

I Zurbarán ho feia seguint les creences
i pràctiques religioses de l'època.

L'artista va fer tres versions de l'obra *Sant Francesc d'Assís
segons la visió del papa Nicolau V.*

Aquesta exposició és especial perquè, gràcies a la col·laboració
entre el Museu de les Belles Arts de Lió,
el Museu de Belles Arts de Boston
i el Museu Nacional d'Art de Catalunya,
es poden veure les tres juntes.

L'exposició reuneix l'obra de Zurbarán
amb la d'altres artistes catalans actuals: Antoni Tàpies,
Aurèlia Muñoz, Josep Guinovart, Joan Hernández Pijuan,
Alfons Borrell, Toni Catany i Marta Povo.

Tots ells segueixen la manera de pintar de Zurbarán o li han fet homenatge al llarg del temps.

L'objectiu és enriquir les lectures de les obres i deixar constància que les grans inquietuds de la humanitat perduren en el temps.

- ▲ Les tres rèpliques que Francisco de Zurbarán va fer de Sant Francesc d'Assís segons la visió del papa Nicolau V que es conserven al Musée des Beaux Art de Lyon, al Boston Museum of Fine Arts i al Museu Nacional d'Art de Catalunya

1. Sant Francesc d'Assís a partir de la visió del papa Nicolau V

L'obra *Sant Francesc d'Assís a partir de la visió del papa Nicolau V* s'inspira en una llegenda esmentada per primera vegada l'any 1557.

El Papa i el seu seguici van baixar a la fosca cripta d'Assís a veure el sant només amb la llum d'una torxa.

I van quedar meravellats per la presència del cos del sant momificat.

Els pintors que fins aleshores havien pintat aquest moment només descrivien l'escena.

Però Zurbarán va més enllà i simplifica una història difícil d'explicar en un quadre que impacta.

Comparteix una experiència que sembla un miracle: descobrir un cadàver que sembla que estigui viu.

És una gran obra d'art, una imatge que ens porta més enllà de la realitat, més enllà del que veiem.

Com Zurbarán, altres artistes contemporanis han utilitzat aquesta escena de manera espiritual per allunyar-nos de les imatges reals i portar-nos cap a un moment de reflexió, més íntim.

Antoni Tàpies, per exemple, ens apropa al lloc i crea un espai on podem imaginar la situació, alhora que estem veient l'escena.

Alfons Borrell, per la seva banda, crea una obra plena on es poden intuir diferents sensacions.

1.1 La restauració

La versió de sant Francesc conservada a Barcelona sempre s'ha considerat diferent de les altres dues versions.

En aquesta versió, els diferents elements que Zurbarán va pintar al voltant de la figura del sant van quedar amagats sota una capa de color negre que algú va afegir abans que l'obra arribés al Museu.

A més, el vernís del quadre s'havia tornat d'un color groguenc i no deixava gaudir del joc de llums i ombres.

Amb els estudis tècnics i la restauració que s'ha fet per a aquesta exposició, s'ha pogut recuperar el joc de llums i ombres que la capa de color negre i l'envelliment dels materials tapaven.

Això ha permès retrobar l'essència de la pintura i donar-li un nou significat a l'obra.

Com, per exemple, que Zurbarán, amb pocs colors, va ser capaç de crear la sensació de ser al lloc i alhora crear una atmosfera mística.

La restauració ha estat possible gràcies a la donació de la Fundació Francisco Godia a la Fundació Amics del MNAC.

2. Obres religioses

Zurbarán pintava, sobretot, obres religioses.

A més, és considerat un dels principals intèrprets del pensament catòlic en plena Contrareforma, una època de renovació de les creences religioses després del Concili de Trento.

Aquest Concili va trigar a signar-se quasi 20 anys. I tenia com a objectiu millorar les pràctiques i creences religioses.

L'art de Zurbarán volia connectar amb la divinitat mitjançant els sentits; interpretar el que és sobrenatural des d'un punt de vista humà.

I és possible que ho fes seguint textos d'autors com sant Ignasi de Loiola, sant Joan de la Creu o sant Felip Neri.

Ho representa sovint amb figures soles i aïllades, que viuen de forma intensa la seva passió espiritual.

Però el que és sobrenatural es pot interpretar de moltes maneres, com ho fan altres artistes.

Antoni Llena dibuixa de forma obsessiva a partir de les imatges de santedat i religió de Zurbarán. I descobreix fins on pot arribar la fragilitat, l'esoterisme i, potser, l'erotisme, a través de les seves pintures.

Per la seva banda, Josep Guinovart evoca, des de la matèria, la dualitat entre llum i foscor.

Marta Povo ho fa amb la fotografia. Captura com el joc de llums apareix de manera especial i misteriosa, d'una forma que resulta quasi miraculosa.

3. Bodegó

Un dels factors que el caracteritzen és el càlcul rigorós i ordenat de les seves composicions; la precisió amb la qual endreça els elements desiguals i modela els volums a través de la llum.

Sembla que els objectes surtin de la foscor i tinguin més protagonisme.

El conjunt d'elements pintats provoca una gran sensació de pausa i silenci. I això ens fa pensar en el pas del temps.

▲ Francisco de Zurbarán. *Natura morta amb plat de codonys*, 1633-1635.
Museu Nacional d'Art de Catalunya

Zurbarán també és considerat com un dels mestres del bodegó, o natura morta, del segle XVII (17).

Els bodegons o natures mortes són pintures on es representen animals, flors i altres objectes.

▲ Francisco de Zurbarán. *Natura morta d'atuell's*, c. 1650.
Museu Nacional d'Art de Catalunya

Analitzant el gènere del bodegó, podem veure en les pintures que s'exposen de l'artista Hernández Pijuan, com organitza la distància i la llum per mostrar els diferents elements.

Toni Catany replica l'ordre de Zurbarán i introdueix el factor temps amb l'estranya bellesa dels aliments en estat de putrefacció.

▲ Toni Catany. *Natura morta núm. 148*, 1988. Donació de l'artista, 2000. Museu Nacional d'Art de Catalunya

4. Immaculada Concepció

Zurbarán i la ciutat de Sevilla van tenir un paper molt important en la difusió del culte a la Immaculada Concepció.

Les aparicions marianes són aparicions de la Mare de Déu davant de persones.

En aquestes aparicions, sovint el cos de la Verge està suspès o flota a l'aire, com si es tractés d'una levitació.

La Verge quasi sempre rep ajuda divina:
en forma de núvols de color daurat o blanquinós,
d'angelets de cos sencer amb cap i ales,
o de la mitja lluna de la Immaculada,
que és el símbol de la castedat.

Aquests recursos creen una imatge imaginària entre el cel i la terra.

En les obres que s'exposen d'Eulàlia Valldosera, l'artista projecta la llum sobre diferents utensilis, alguns tradicionals i d'altres moderns.

De l'ombra d'un pot de neteja sorgeix la figura de la Mare de Déu; un calze que es dibuixa a partir d'un recipient de detergent de la marca Colón. Aquesta presència de la Mare de Déu, sorgida de la més gran humilitat, critica les normes establertes i mostra una energia femenina.

Aurèlia Muñoz dona volum al teixit que cobreix els cossos de les diferents representacions.

▲ Aurèlia Muñoz. *Ens social*, 1976. Donació dels hereus d'Aurèlia Muñoz, 2019.
Museu Nacional d'Art de Catalunya

Esperem que gaudeixis de la visita!

Museu Nacional d'Art de Catalunya

Parc de Montjuïc, s/n

08038 Barcelona

Telèfon d'Informació: 936 220 376

Telèfon d'Atenció a Grups: 936 220 375

Correu electrònic: info@museunacional.cat

Un Museu compromès

SR10-00042013

